

ANNEX IV. Rituals Acomiadament.

Vinculat al PRT-IN-45. Protocol d'Acompanyament al Dol.

Rituals d'acomiadament, record i/o celebració de la vida.

Els rituals són experiències d'alta intensitat i depèn de com aquestes siguin viscudes determinaran l'evolució del procés de dol.

Les pèrdues i el dolor formen part de la vida. No s'ha de reprimir l'expressió. Per això és necessari i molt important fomentar l'expressió emocional, ja sigui verbal o no verbal. La canalització del que estem sentint i vivint és important per evitar futures complicacions.

En cas de no poder acomiadar-se de la persona o no poder assistir al funeral és important tenir en compte els aspectes següents:

- Informar a la persona perquè no és possible. Explicar la veritat, de forma clara i de fàcil comprensió. Per exemple: perquè la persona és lluny i no ens podem desplaçar, perquè el cos està afectat i no el podem veure, perquè la situació del moment no ens ho permet...
- Proposar-li acomiadar-se de manera simbòlica.

Propostes de Rituals.

Les propostes que teniu a continuació són per treballar **el comiat, el record o la celebració de la vida** de la persona que ha mort.

És possible que durant l'elaboració i creació les persones amb qui esteu treballant tinguin manifestacions emocionals, ja sigui de tristesa, ràbia, alegria, por... Tot el que passi durant la creació és normal i natural, estem connectant amb la pèrdua de persones amb qui hi havia vinculació i les persones tenen necessitat d'alliberar.

Aquest és l'objectiu d'aquestes propostes. **Ajudar en l'elaboració del procés de dol.**

Crear l'arbre dels records:

A la fundació: a dalt la terrassa hi ha una olivera. Elaborar textos, dibuixos o elements artístics de record a la persona. Posar-hi objectes personals de la persona que s'ha mort: una polsera, una arracada, un mocador de roba... elements que serveixin per recordar a les persones que no hi són i que d'aquesta forma els podem tenir presents.

A les llars o altres serveis: si hi ha alguna planta utilitzar-la per fer el mateix.

També es pot utilitzar una tela (una cortina) per anar-hi penjant tot el material elaborat.

Escriure:

Elaborar escrits on canalitzar les emocions, fer-ho a través de “poesia dibuixada” és a dir que si es vol/pot escriure el que sentim complementar-ho amb dibuixos.

Elaborar un diari emocional: escriure conjuntament com sentim la pèrdua permet adonar-se que no estàs sol vivint aquest moment, que “la tristesa és compartida” i permet facilitar l’expressió d’aquelles persones que tenen dificultat (els altres fan de mirall).

Tot allò que li diria: disposar d’una llibreta on poder expressar aquelles coses que li diríem a la persona que ha mort.

Per exemple: t’he trobat a faltar avui al taller, hem fet la manualitat amb paper que tan t’agradava... Fer dibuixos: somriures, llàgrimes, flors...

Altar del record:

Facilitar i crear un espai conjunt dins del servei on poder recordar totes aquelles persones que han mort o que no hi són. Posant fotografies (si en disposem), individuals, grupals, etc. Posant-hi alguna planta o algun llum. Que sigui un espai il·luminat, viu i càlid.

L’objectiu és que l’espai permeti a les persones connectar amb els que no hi són presents físicament. Que no s’han oblidat i que pensem amb ells/es.

Dibuix i expressió artística:

Elaborar material artístic a través de colors i textures.

Treballar-ho a través de l’art-teràpia: Jugar amb diferents estils de música (tranquilla, de tambors, música clàssica, etc) que permetin l’expressió emocional treballar des del silenci connectats amb la música facilita l’expressió d’aquelles persones que tenen més dificultats comunicatives.